

การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของบ้านโพน ตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์

Community Based Tourism Management of Ban Pon, Tambon Pon,

Amphoe Khammuang, Changwat Kalasin

กรรณิการ์ เกิดสวัสดิ์¹ เมย์ธาวิน พลโยธี^{2*} ชัชชาญา เล่ห์รักษา³

Gannika Gerdawat Maythawin Polnyotee Chichaya Leruksa

บทคัดย่อ

การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของบ้านโพน ตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโพน 2) วิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโพน 3) นำเสนอแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโพน ซึ่งใช้วิธีการแจกแบบสอบถาม จำนวน 362 คน และการสัมภาษณ์เชิงลึก ได้แก่ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโพน ทั้งภาครัฐ ผู้นำชุมชน และกลุ่มการท่องเที่ยว จำนวน 4 คน ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 45-49 ปี สถานภาพสมรส อาชีพเกษตรกร (เพาะปลูก เลี้ยงสัตว์) และมีรายได้ต่อเดือนสุทธิ 5,001-10,000 บาท ผลการวิเคราะห์การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของบ้านโพน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$) ด้านที่มีค่ามากที่สุดคือด้านกายภาพ ($\bar{X} = 4.21$) และค่าที่น้อยที่สุดคือด้านการจัดการ ($\bar{X} = 3.85$) ด้านศักยภาพขององค์ประกอบการท่องเที่ยวโดยชุมชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$) ด้านที่มีค่ามากที่สุดคือ ด้านสิ่งดึงดูดใจ ($\bar{X} = 4.18$) และด้านที่มีค่าน้อยที่สุดคือด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ($\bar{X} = 4.07$) แนวทางการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน มี 3 แนวทางในการพัฒนา คือ แนวทางการพัฒนาขีดความสามารถทรัพยากรมนุษย์ แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบของการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้มีศักยภาพในการรองรับการท่องเที่ยว

คำสำคัญ : วัฒนธรรมผู้ไทย การท่องเที่ยวโดยชุมชน การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

Abstract

Community-based Tourism Management of Ban Pon, Tambon Pon, Amphoe Khammuang, Changwat Kalasin aimed to 1) to study the tourism management of Ban Pon 2) to analyze the ability for managing tourism of Ban Pon 3) to present the guidelines for tourism development to Ban Pon. The research is mix method. The quantitative data collected from 362 questionnaires and the qualitative data collected from in-depth interview with related organizations. The data was analyzed by descriptive statistics and content analysis.

¹นักศึกษาลัทธิบริหารธุรกิจบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยขอนแก่น

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยขอนแก่น

³อาจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยขอนแก่น

*Corresponding Author e-mail: maythpo@kku.ac.th

The result of this study showed that the most of the sample group was female, age range 45-49 years, marital status, primary education level, agriculture occupation and income per month between 5,001-10,000 baht. The participation of community tourism management was at high level ($\bar{X}$ = 4.08). The highest value was physical ($\bar{X}$ = 4.21) and the lowest value is management ($\bar{X}$ = 3.85). The potential of tourism components (5A's) was high ($\bar{X}$ = 4.14), the highest value was attraction ($\bar{X}$ = 4.18) and the lowest value was amenity ($\bar{X}$ = 4.07). There are 3 guidelines of tourism development are guideline of human resource capacity development, guideline of promoting participation in community based tourism management and guideline of community based tourism elements development to support the potential of.

Keywords : Phu Thai Culture Community-Based Tourism Community-Based Tourism Management

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวถือได้ว่าเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ โดยเป็นแหล่งในการสร้างรายได้ให้กับประเทศไทยเป็นอย่างมาก ช่วยทำให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ก่อให้เกิดอาชีพที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมากมาย เศรษฐกิจในประเทศมีการเจริญเติบโต ซึ่งประเทศไทยมีทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวมากมายที่อุดมสมบูรณ์ รวมไปถึงความมีเสน่ห์ของคนไทยที่มีจิตใจโอบอ้อมอารีต้อนรับนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในประเทศไทยเป็นอย่างดี จึงทำให้นักท่องเที่ยวต่างชาติเลือกการเดินทางมายังประเทศไทย

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยมีแผนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงชุมชนเพื่อผลักดันการกระจายรายได้ภายในชุมชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น รวมถึงการประเมินความพร้อมของชุมชนเพื่อให้เกิดความสมดุลของความต้องการของตลาดต่อทรัพยากรภายในชุมชน (TAT Review, 2019) ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวได้เป็นเจ้าของในการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน โดยนำเอกลักษณ์ที่มีคุณค่าในการสืบสานผ่านการถ่ายทอดองค์ความรู้ของคนในชุมชน เมื่อเกิดการท่องเที่ยวโดยชุมชนขึ้นผลที่ได้จากการท่องเที่ยวคือ คนในชุมชนมีรายได้ในการเลี้ยงชีพ และมีส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมที่ดึงดูดใจ

โดยกาฬสินธุ์เป็นจังหวัดที่มีสถานที่ท่องเที่ยวมีแหล่งท่องเที่ยวมากมายทั้งทางธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ และวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ของชาวผู้ไทยซึ่งมีวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ ด้วยเหตุนี้ทำให้ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาการท่องเที่ยวเชิงชุมชนบ้านโพน ซึ่งมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ดึงดูดใจและมีรูปแบบของวิถีชีวิตแบบเรียบง่ายมีจุดเด่นต่างๆ คือ ผ้าไหมแพรวากาฬสินธุ์ ภายในชุมชนที่นำมาเป็นอัตลักษณ์นำไปพัฒนาผ่านการท่องเที่ยวเชิงชุมชนแก่นักท่องเที่ยวที่ต้องการมาท่องเที่ยวชุมชนบ้านโพน โดยการวิจัยเป็นการศึกษาการให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ได้นำศักยภาพขององค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวชุมชน และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงชุมชนบ้านโพน ตำบลโพน อำเภอก้ามวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งคนในชุมชนเป็นเจ้าของในการบริหารจัดการท่องเที่ยวที่ดีภายในชุมชน มีการกระจายรายได้ที่เป็นธรรม และจะทำให้คนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงชุมชนจะให้ความสำคัญที่เน้นในด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมที่ดั้งเดิม และ ทรัพยากรธรรมชาติ ให้นักท่องเที่ยวได้มีการเรียนรู้ในเรื่องราวต่างๆ ของชุมชนผ่านคนในชุมชน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโพน ตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อศึกษาศักยภาพขององค์ประกอบของการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโพน ตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโพน ตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์

ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน

Thongchim (2015) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นฐาน (Community – Based Tourism) คือการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดการท่องเที่ยว โดยคนในชุมชนเป็นคนจัดการโดยคำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรมท้องถิ่นและคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชุมชน

Emphandhu (2007) กล่าวว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนสามารถส่งเสริมการพัฒนาที่เกิดขึ้นใหม่ในเศรษฐกิจ และได้ถูกนำมาใช้โดยโครงการความร่วมมือระหว่างประเทศเป็นเครื่องมือในการอำนวยความสะดวกในการลดความยากจน จุดมุ่งหมายสำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการดำเนินการตามกลยุทธ์ที่เชื่อมโยงความต้องการที่จะลดความยากจนที่มีการแบ่งในการพึ่งพาโครงสร้างขึ้นอยู่กับโครงสร้างของภาครัฐและภาคเอกชน

Kantha-Oo (2017) กล่าวว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง การให้คนในชุมชนเข้ามาบริหารจัดการแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวภายในชุมชน มีความเป็นเจ้าของ มีการจัดการที่ดี และมีการกระจายรายได้ที่เป็นธรรม

สรุปการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นการให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีการใช้ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนอย่างรู้คุณค่า และมีการจัดการอย่างยั่งยืน มีการอนุรักษ์ทรัพยากรภายในชุมชน

ศักยภาพของชุมชน

Thanuphol et al. (2000) กล่าวว่า การสร้างชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวจะต้องเข้าใจชุมชน ซึ่งควรมีศักยภาพอะไรในการที่เป็นจุดดึงดูดหรือจุดขายของชุมชน และสามารถพัฒนาศักยภาพให้เพียงพอในการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวชม โดยศักยภาพของชุมชนมีดังนี้

1. ศักยภาพของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว พิจารณาสภาพทรัพยากรที่เหมาะสม มีลักษณะเฉพาะ และคงลักษณะพื้นถิ่นโดยเน้นความสำคัญของระบบนิเวศ หรือวัฒนธรรมพื้นที่และความดึงดูดใจว่ามีมากน้อยเพียงใด เพื่อเน้นความสำคัญที่ต่างๆ กันดังนี้

1.1 ชนิดของแหล่งท่องเที่ยว พิจารณาจากสภาพธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวหรือองค์ประกอบหลักภายในแหล่งท่องเที่ยวโดยพิจารณาจาก

- 1) เป็นสภาพที่ถูกดัดแปลง ตกแต่งในบางส่วน แต่ยังคงแบบสภาพเดิมไว้เป็นหลัก

- 2) เป็นแหล่งธรรมชาติที่สร้างขึ้นที่มีผสมผสาน จำลอง หรือตกแต่งใหม่
- 3) ความเป็นสภาพดั้งเดิม
- 4) ไม่สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพพื้นที่การท่องเที่ยว
- 5) เป็นแหล่งที่สร้างมาจากการเลียนแบบธรรมชาติ

2. ศักยภาพของการจัดการ พิจารณาจากสภาพการจัดการโดยปัจจุบัน ประกอบด้วย องค์การในการจัดการที่ให้ความสำคัญของการร่วมโดยเฉพาะการให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

2.1 รูปแบบองค์การในการจัดการเน้นความเป็นองค์กรของคนในชุมชน รัฐหรือเอกชน

2.2 ระดับของการมีส่วนร่วมว่าชุมชนท้องถิ่นในการเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมการท่องเที่ยว ให้ความเห็นในการท่องเที่ยวต่างๆ หรือเพียงได้ประโยชน์จากการค้าและการบริการ

3. ความพร้อมของชุมชน

3.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน ได้แก่ การจัดการท่องเที่ยวมีประชาชนในชุมชนเป็นเป้าหมายหลัก และมีการให้ความสำคัญกับชุมชนในการเข้ามามีบทบาทตัดสินใจ กำกับ ดูแล และควบคุมการท่องเที่ยว

3.2 ความรู้สึกเป็นเจ้าของท้องถิ่นและกิจกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่ มีความรัก ความหวงแหน มีความรู้สึกพึงพิง และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรการท่องเที่ยว มีการพัฒนาตนเองและกลุ่มเพื่อการจัดการธุรกิจท่องเที่ยวด้วยตนเอง มีการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งของรัฐและเอกชน เพื่อประโยชน์ของชุมชนและมีการตกลงกันได้ในแบ่งผลประโยชน์ที่จะได้รับ

3.3 การมีส่วนร่วมของชุมชนในทางปฏิบัติ ได้แก่ การให้ข้อมูลท้องถิ่น การเตรียมการจัดการวางแผน การควบคุมดูแลการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การได้รับผลประโยชน์จากการบริหารจัดการ และการรวมตัวกันเป็นองค์กรชุมชน

4. ความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมของการกำหนดขีดความสามารถการรองรับนักท่องเที่ยวของชุมชนว่าสามารถรองรับปริมาณนักท่องเที่ยว กิจกรรมนันทนาการ และการรองรับของการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนในชุมชน และประสบการณ์การท่องเที่ยวจากการไปเยือน

Boonyapak (2007) กล่าวว่า ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวที่มีการเอื้ออำนวยต่อการพัฒนา การปรับปรุงหรือการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง รวมถึงสิ่งต่างๆ ที่น่าสนใจของท้องถิ่นนั้นว่าเพียงพอที่จะดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้ตัดสินใจเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวนั้นหรือไม่ มีหลักเกณฑ์ ดังนี้

คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ความสวยงาม ลักษณะเด่นในตัวเอง ความเก่าแก่ทางประวัติศาสตร์ ความสำคัญทางลัทธิและศาสนาบรรยากาศ สภาพภูมิทัศน์ทางธรรมชาติและวิถีชีวิต

ความสะดวกในการเข้าถึง ได้แก่ สภาพเส้นทางท่องเที่ยวลักษณะการเดินทางระยะเวลาระยะเวลาจากตัวเมืองไปยังแหล่งท่องเที่ยว

สิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ที่พักแรม ร้านอาหาร เครื่องดื่ม ระบบไฟฟ้า สถานบริการต่างๆ โทรศัพท์ และการรักษาความปลอดภัย

สภาพแวดล้อม ได้แก่ สภาพทางกายภาพ สภาพอากาศ ระบบนิเวศ และสภาพอื่นๆ ของแหล่งท่องเที่ยว

Collier & Harraway (1997) กล่าวว่าองค์ประกอบของการท่องเที่ยวมีดังนี้

1. การคมนาคม (Accessibility) เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญเนื่องจากมีบทบาทในการเคลื่อนย้ายนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ
2. สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) หมายถึง ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปท่องเที่ยวได้ เช่น สิ่งดึงดูดใจประเภทแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และสิ่งดึงดูดใจประเภทวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมและประเพณี ได้แก่ ประเพณีสงกรานต์ ลอยกระทง งานแห่เทียนพรรษา ซึ่งสิ่งดึงดูดใจนี้เป็นสิ่งที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงหรือมีความโดดเด่นและเป็นที่สนใจกว่าแหล่งอื่นๆ เช่น ทะเลหมอก เป็นต้น
3. สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity) หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นเพื่อให้เอื้อประโยชน์และอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว
4. กิจกรรมต่างๆ ด้านการท่องเที่ยว (Activity) หมายถึง ผลลัพธ์ทางการท่องเที่ยวที่ถูกสร้างขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและดึงดูดให้เกิดการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น
5. ที่พัก (Accommodation) หมายถึง สถานที่ที่จัดไว้เพื่อให้คนเดินทางหรือนักท่องเที่ยวได้เข้าพัก
6. บริการจัดการเสริมในแหล่งท่องเที่ยว (Ancillary Service) เป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่เอื้อให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีความประสบความสำเร็จ ประกอบด้วยการบริหารจัดการ และการปฏิบัติการซึ่งหมายรวมถึงเรื่องตลาด ระบบข้อมูลข่าวสาร การประสานงาน การส่งเสริมการท่องเที่ยวต่างๆ

สรุปศักยภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงชุมชน จะต้องมียุทธศาสตร์ของแหล่งท่องเที่ยวที่มีสิ่งที่น่าสนใจดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยว เช่น ด้านความสวยงาม อัตลักษณ์ของชุมชน วัฒนธรรมที่ดึงดูด รวมถึงศักยภาพของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว ศักยภาพด้านการคมนาคมในการเข้าถึงชุมชน ศักยภาพในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ศักยภาพการรองรับของที่พักรับนักท่องเที่ยว ศักยภาพในการจัดทำกิจกรรมต่างในการท่องเที่ยว และศักยภาพของบริการเสริมต่างๆ ในแหล่งท่องเที่ยว

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการจัดการ

การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

Emphandhu (2007) กล่าวว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นกิจกรรมหนึ่งในการส่งเสริมให้ชุมชนได้ใช้สิทธิในการเข้าถึงทรัพยากรและรักษาคุ่มครองทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน รวมทั้งนำทรัพยากรดังกล่าวมาจัดการให้เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน โดยหลีกเลี่ยงมิให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม และมีการคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับของธรรมชาติเป็นสำคัญ การนำทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ภายในชุมชนมาใช้เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวภายใต้กรอบแนวคิดในการพัฒนาอย่างยั่งยืน จะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีดังนี้

- 1) การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจะต้องคำนึงถึงศักยภาพความสามารถในการรองรับของพื้นที่ และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งต้องมีแผนการจัดการสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไปกับแผนพัฒนา
- 2) การส่งเสริมและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจะต้องอยู่ภายใต้กรอบการอนุรักษ์ และการพัฒนาอย่างยั่งยืน

3) การกำหนดทิศทาง และมาตรการส่งเสริมพัฒนาการท่องเที่ยวจะสอดคล้องกับบริบทของชุมชน ทั้งในด้านสภาพทางสังคม สภาพทางเศรษฐกิจพื้นฐาน ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว

4) การเตรียมมาตรการป้องกันและควบคุมปัญหาความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชน ที่คาดว่าจะเกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยว

5) หน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลแหล่งท่องเที่ยวต้องรายงานผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

6) จำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวโดยคำนึงถึงสมรรถนะและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวที่จะรองรับได้ โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวที่มีความอ่อนไหวของระบบนิเวศ การจัดการโดยให้มีทางเลือกต่างๆ เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวได้รับการฟื้นฟูจากการท่องเที่ยวของแต่ละชุมชน

7) แหล่งท่องเที่ยวจะต้องมีการจัดสภาพแวดล้อมให้อยู่ในระดับมาตรฐานที่ดี มีการบริหารจัดการน้ำเสีย ขยะมูลฝอย และสิ่งปฏิกูลที่ถูกสุขลักษณะ รวมทั้งควบคุมคุณภาพอากาศและเสียงที่จะมีผลต่อนักท่องเที่ยวชุมชน

8) มีการกำหนดสัดส่วนรายได้ที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยวมาใช้ในการดูแลรักษาฟื้นฟู บูรณะ จัดการสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวโดยแก้ไขปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง

9) หน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลแหล่งท่องเที่ยว ต้องดูแลรักษาเอกลักษณ์และคุณค่าดั้งเดิมของแหล่งท่องเที่ยวไว้โดยกำหนดมาตรการควบคุมไม่ให้มีการดัดแปลงสภาพแวดล้อม และควบคุมการก่อสร้างบริการพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้กลมกลืน ไม่ลดคุณค่าความสำคัญและเอกลักษณ์ของชุมชนมีมาแต่เดิม

10) หน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลแหล่งท่องเที่ยว ประสานกับหน่วยงานที่มีอำนาจบังคับใช้กฎหมายให้มีการบังคับใช้อย่างเข้มงวด เพื่อปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมายอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง โดยเฉพาะการบุกรุกที่สาธารณะประโยชน์ และกิจกรรมที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมและโบราณสถาน

Suansri (2016) การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีหลักการจัดการ ได้แก่

1) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ชุมชนมีฐานทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ พึ่งพาและใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อให้ก่อประโยชน์สูงสุด และชุมชนมีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน

2) ด้านองค์กรชุมชน ชุมชนมีระบบสังคมที่เข้าใจ มีผู้มีความรู้ด้านต่างๆ ชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของและเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน

3) ด้านการจัดการ มีกฎกติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยวมีองค์กรหรือกลไกในการทำงาน มีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม มีกองทุนที่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในชุมชน

4) ด้านการเรียนรู้ ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนสร้างการเรียนรู้ และความเข้าใจในวิถีชีวิตที่แตกต่างกัน มีระบบจัดการให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านและผู้มาเยือน และสร้างจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์

สรุปการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ต้องมีหลักในการจัดด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม จะให้บรรลุเป้าหมายนั้นต้องมียุทธศาสตร์การจัดการที่คำนึงถึงศักยภาพด้านกายภาพที่มีความสามารถในการรองรับของพื้นที่ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจะต้องอยู่ภายใต้กรอบการอนุรักษ์ และการพัฒนาอย่าง

ยั่งยืน ด้านการจัดการมีการกำหนดทิศทางและมาตรการส่งเสริมพัฒนาการท่องเที่ยวจะสอดคล้องกับบริบทของชุมชน มีกฎกติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อมและการเตรียมมาตรการป้องกันความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชน หน่วยงานที่มีส่วนในการรับผิดชอบและดูแลแหล่งท่องเที่ยวต้องรายงานผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการท่องเที่ยว จำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวมีการจัดสภาพแวดล้อมอยู่ในระดับมาตรฐานที่ดี ผู้ที่มีส่วนในการรับผิดชอบดูแลแหล่งท่องเที่ยวต้องดูแลรักษาเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวไว้ไม่ให้เสียหาย และหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลแหล่งท่องเที่ยว มีประสานงานกับหน่วยงานที่มีอำนาจบังคับใช้กฎหมายให้มีการบังคับใช้อย่างเข้มงวด ด้านองค์กรชุมชนมีระบบสังคมที่เข้าใจกัน มีการจัดตั้งกลุ่มในการให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนา และด้านการเรียนรู้คือมีการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่เป็นการสร้างความเข้าใจวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างกันและเกิดการเรียนรู้ระหว่างคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชน

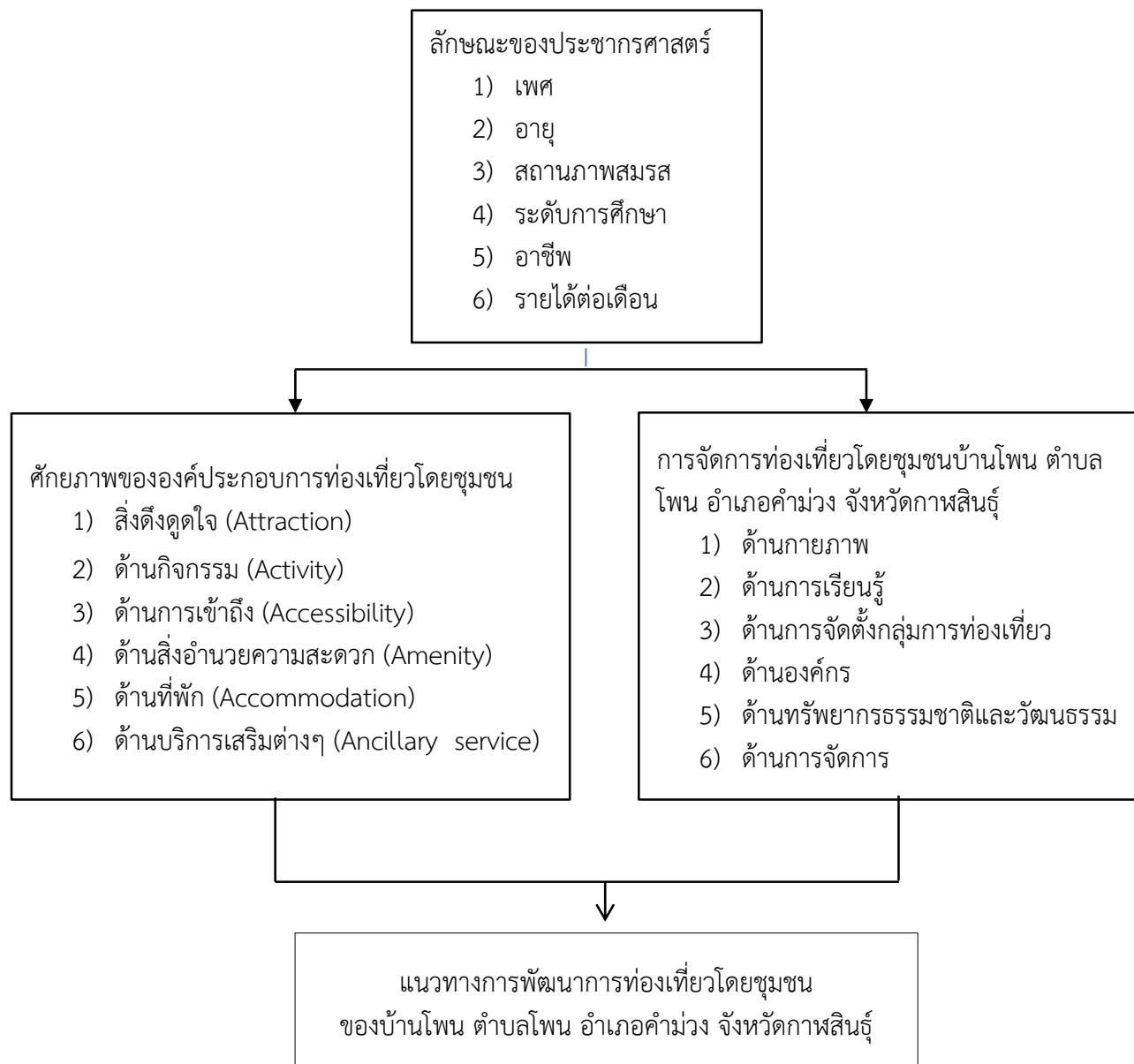
รูปแบบขั้นตอนการมีส่วนร่วม

Pinthong (1995) กล่าวว่า แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนมี 4 ขั้นตอนดังนี้

- 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการระบุปัญหาและสาเหตุของปัญหา
- 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนกิจกรรม การวางแผนโครงการดำเนินกิจกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการหรือแก้ปัญหาของคนในชุมชนด้วยตนเอง
- 3) การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่ได้วางแผนในการพัฒนาการท่องเที่ยว
- 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล เพื่อเป็นการประเมินโครงการต่างๆ มีประโยชน์มากน้อยหรือไม่ เพื่อนำไปสู่การแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น

สรุปขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชนมี 4 ขั้นตอน คือ การมีส่วนร่วมในการระบุปัญหาและสาเหตุของปัญหา การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการวางแผนกิจกรรม การวางแผนโครงการดำเนินกิจกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการหรือแก้ปัญหาของคนในชุมชนด้วยตนเอง การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติตามแผนงานในการพัฒนาการท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล เพื่อเป็นการประเมินโครงการต่างๆ มีประโยชน์มากน้อยหรือไม่ เพื่อนำไปสู่การแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของบ้านโนน ตำบลโนน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการศึกษาแบบผสมผสาน (Mixed Method) คือวิจัยเชิงปริมาณใช้วิธีการแจกแบบสอบถาม จำนวน 362 ชุด และวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของบ้านโนน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

คนในชุมชนบ้านโนน จำนวน 362 คน ผู้นำชุมชนบ้านโนน 1 คน รองนายกเทศบาล ตำบลโนน 1 คน และกลุ่มสมาชิกสหกรณ์ศิลปาชีพทอผ้าไหมแพรวาบ้านโนน ภาพสินธุ์ จำกัด 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การทำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงคุณภาพ แบบสัมภาษณ์มีการกำหนดโครงสร้างของคำถามก่อนเข้าไปเก็บข้อมูลจากผู้ให้สัมภาษณ์ และทำการสัมภาษณ์ตามประเด็นที่จะศึกษาของชุมชนบ้านโนนคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และศักยภาพของการจัดการท่องเที่ยวเชิงชุมชน

การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation) เป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาบริบทสภาพสังคมประวัติศาสตร์ของชุมชนโนน วิถีชีวิตและการประกอบอาชีพของคนในชุมชนโนน

แบบสอบถาม (Questionnaires) โดยการแจกแบบสอบถามซึ่งเป็นเครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโนน และศักยภาพขององค์ประกอบการท่องเที่ยวภายในชุมชนบ้านโนน โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

- 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
- 2) การมีส่วนร่วมของการจัดการท่องเที่ยวของบ้านโนน
- 3) ศักยภาพขององค์ประกอบการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านโนน
- 4) ข้อเสนอแนะอื่นๆ

การทดสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

โดยการนำแบบสอบถามเข้าไปทดลอง (Pretest) แจกแบบสอบถาม จำนวน 39 ชุด จากนั้นนำแบบมาทดสอบด้วยค่าประสิทธิความเชื่อมั่นของครอนบราก ซึ่งผลความเชื่อมั่นคือ

1. ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของด้านการมีส่วนร่วมของการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านโนนมีค่าเท่ากับ 0.97
2. ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของด้านศักยภาพขององค์ประกอบการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านโนนมีค่าเท่ากับ 0.94

วิธีการเก็บข้อมูล

ในการเก็บข้อมูลวิจัยเชิงปริมาณ คือ การทำแบบสอบถามแจกกลุ่มตัวอย่างในชุมชนบ้านโนน จำนวน 362 คน โดยแบบสอบถามเป็นการศึกษาเกี่ยวกับประชากรศาสตร์ การมีส่วนร่วมของการจัดการท่องเที่ยวบ้านโนน และศักยภาพขององค์ประกอบของการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านโนน การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพได้ทำแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเพื่อสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของบ้านโนน คือ หน่วยงานภาครัฐ และกลุ่มสมาชิกต่างๆ จำนวน 4 คน โดยสัมภาษณ์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของบ้านโนน บริบทของพื้นที่วิถีชีวิตของคนในชุมชน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ (In-depth Interview) และการสังเกตการณ์ (Observation) ได้มีการจดบันทึกและบันทึกเสียง และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ โดยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับ

การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน บริบทสังคม วิถีชีวิต และศักยภาพขององค์ประกอบของการท่องเที่ยว นำข้อมูลที่ได้มาจำแนก และจัดกลุ่ม โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ข้อมูลที่ได้จากการแจกแบบสอบถาม ได้นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ใช้สถิติค่าร้อยละ และการแจกแจงความถี่ ด้านการมีส่วนร่วมของการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านโนน ด้านศักยภาพขององค์ประกอบของการท่องเที่ยวมาวิเคราะห์โดยใช้เครื่องมือมาตราประมาณค่า (Rating Scale) โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 45-49 ปี สถานะสมรส ระดับการศึกษาประถมศึกษา อาชีพเกษตรกร รายได้ 5,001-10,000 บาท โดยกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นในด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนดังนี้

การมีส่วนร่วมของการจัดการท่องเที่ยวของบ้านโนน

การวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโนน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านการเรียนรู้ ด้านการจัดตั้งกลุ่มกลุ่มการท่องเที่ยว ด้านองค์กรชุมชน ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม และด้านการจัดการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$) โดยสามารถสรุปในแต่ละด้านได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การมีส่วนร่วมของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโนน

ด้าน	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	แปลผล
ด้านกายภาพ		
1. มีเส้นทางการเข้าถึงชุมชนบ้านโนนได้ง่าย	4.27	มาก
2. ชุมชนบ้านโนนมีการรักษาเอกลักษณ์ของชุมชน เช่น การแต่งกาย อาหารท้องถิ่น	4.25	มาก
3. มีการรักษาสภาพแวดล้อมภายในชุมชนบ้านโนนให้มีความสะอาด เช่น ระบบการจัดการขยะ	4.19	มาก
4. มีระบบโครงสร้างสาธารณูปโภคต่างๆ ที่มีความพร้อม เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา	4.19	มาก
รวม	4.21	มาก
ด้านการเรียนรู้		
1. มีกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างการรับรู้ และความเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่างของชุมชนบ้านโนนได้ เช่น กิจกรรมการทอผ้าไหมแพรวา	4.28	มาก
2. มีการเปิดโอกาสให้ผู้มาเยี่ยมชมเข้ามาศึกษาดูงาน	4.22	มาก
3. มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้มาเยือนและคนในชุมชน	4.18	มาก
รวม	4.17	มาก

ตารางที่ 1 การมีส่วนร่วมของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโนน (ต่อ)

ด้าน	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	แปลผล
ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม		
1. มีการส่งเสริมเยาวชนให้ร่วมสืบสานวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนบ้านโนนที่ดั้งเดิม	4.17	มาก
2. ชุมชนบ้านโนนมีฐานทรัพยากรของการท่องเที่ยว	4.16	มาก
3. มีการอนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย เช่น การอนุรักษ์การทอผ้าไหมแพรวา	4.15	มาก
รวม	4.14	มาก
ด้านการจัดตั้งกลุ่มการท่องเที่ยว		
1. มีการเปิดโอกาสให้คนในชุมชนบ้านโนนเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่ม	4.10	มาก
2. มีการเปิดโอกาสให้คนในชุมชนบ้านโนนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการระบุปัญหาต่างๆ ของชุมชน	4.07	มาก
3. คนในชุมชนบ้านโนนได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลที่ได้จากการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวของบ้านโนน	4.07	มาก
4. คนในชุมชนบ้านโนนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ เช่น การกำหนดการใช้ทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน	4.05	มาก
รวม	4.07	มาก
ด้านการจัดการ		
1. ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้โดยถือปฏิบัติตามวัฒนธรรมของชุมชนบ้านโนน	4.11	มาก
2. มีการประชาสัมพันธ์หลากหลายช่องทาง เช่น สื่อโซเชียลมีเดีย แผ่นพับ และอื่นๆ	4.05	มาก
3. มีกองทุนที่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมในชุมชนบ้านโนน	4.01	มาก
รวม	4.06	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่าการมีส่วนร่วมของการจัดการท่องเที่ยวของบ้านโนน ด้านกายภาพ พบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.21) โดยค่าที่มากที่สุดคือ มีเส้นทางรถเข้าถึงชุมชนบ้านโนนได้ง่าย ($\bar{X}$ = 4.27) รองลงมาคือชุมชนบ้านโนนมีการรักษาเอกลักษณ์ของชุมชน เช่น การแต่งกาย อาหารท้องถิ่น ($\bar{X}$ = 4.25) และลำดับที่สามคือ มีการรักษาสภาพแวดล้อมภายในชุมชนบ้านโนนให้มีความสะอาด เช่น ระบบการจัดการขยะ ($\bar{X}$ = 4.19) และมีระบบโครงสร้างสาธารณูปโภคต่างๆ ที่มีความพร้อม เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา ($\bar{X}$ = 4.19)

ด้านการเรียนรู้พบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$) โดยค่าที่มากที่สุดคือ มีกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างการรับรู้และความเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่างของชุมชนบ้านโพนได้ เช่น จากกรรมการทอดผ้าไหมแพรวา ($\bar{X} = 4.28$) รองลงมาคือมีการเปิดโอกาสให้ผู้มาเยี่ยมชมเข้ามาศึกษาดูงาน ($\bar{X} = 4.22$) และลำดับที่สามคือมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้มาเยือนและคนในชุมชน ($\bar{X} = 4.18$)

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมพบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$) โดยค่าที่มีค่ามากที่สุดคือ มีการส่งเสริมเยาวชนให้ร่วมสืบสานวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนบ้านโพนที่ดั้งเดิม ($\bar{X} = 4.17$) รองลงมาคือชุมชนบ้านโพนมีฐานทรัพยากรของการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.16$) และลำดับที่สามคือมีการอนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย เช่น การอนุรักษ์การทอดผ้าไหมแพรวา ($\bar{X} = 4.15$)

ด้านการจัดตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวพบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$) โดยค่าที่มีค่ามากที่สุดคือ มีการเปิดโอกาสให้คนในชุมชนบ้านโพนเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่ม ($\bar{X} = 4.10$) รองลงมาคือ มีการเปิดโอกาสให้คนในชุมชนบ้านโพนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการระดมปัญหาต่างๆ ของชุมชน ($\bar{X} = 4.07$) และคนในชุมชนบ้านโพนได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลที่ได้จากการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวของบ้านโพน ($\bar{X} = 4.07$) และลำดับที่สามคือคนในชุมชนบ้านโพนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ เช่น การกำหนดการใช้ทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน ($\bar{X} = 4.05$)

ด้านการจัดการพบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$) โดยค่าที่มีค่ามากที่สุดคือชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้โดยถือปฏิบัติตามวัฒนธรรมของชุมชนบ้านโพน ($\bar{X} = 4.11$) รองลงมาคือมีการประชาสัมพันธ์หลากหลายช่องทาง เช่น สื่อโซเชียลมีเดีย แผ่นพับ และอื่นๆ ($\bar{X} = 4.05$) และลำดับที่สามคือมีกองทุนที่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมในชุมชนบ้านโพน ($\bar{X} = 4.01$)

ศักยภาพขององค์ประกอบของการท่องเที่ยวชุมชนบ้านโพน

การวิเคราะห์ข้อมูลด้านศักยภาพขององค์ประกอบของการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโพน ได้แก่ สิ่งดึงดูดใจ กิจกรรม การเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวก ที่พัก และบริการเสริมต่างๆ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$) โดยสามารถสรุปได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ศักยภาพขององค์ประกอบของการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโพน

ด้าน	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
ด้านสิ่งดึงดูดใจ		
1. ชุมชนบ้านโพนมีการส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมที่ดั้งเดิม เช่น การทอดผ้าไหมแพรวา หรือการแต่งกายของชาวผู้ไทย	4.34	มาก
2. ภายในชุมชนบ้านโพนมีวัฒนธรรมประเพณีที่มีความโดดเด่น	4.33	มาก
3. ชุมชนบ้านโพนมีการดำรงชีวิตแบบดั้งเดิมและใช้ชีวิตที่เรียบง่าย เช่น การแต่งกาย อาหาร และภาษาผู้ไทย	4.33	มาก
4. ในชุมชนบ้านโพนมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทั้งทางด้านธรรมชาติวัฒนธรรมประเพณีที่มีเอกลักษณ์ของท้องถิ่น	4.28	มาก
รวม	4.28	มาก

ตารางที่ 2 ศักยภาพขององค์ประกอบของการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโนน (ต่อ)

ด้าน	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
ด้านกิจกรรม		
1. กิจกรรมมีความหลากหลาย เช่น การแสดงการทอผ้าไหมแพรวา และการให้นักท่องเที่ยวได้ลองมาทอผ้าไหมแพรวา	4.27	มาก
2. กิจกรรมภายในชุมชนมีการส่งเสริมด้านวัฒนธรรมประเพณีของชาวผู้ไทยให้นักท่องเที่ยวได้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจในวัฒนธรรมที่แตกต่าง	4.23	มาก
3. กิจกรรมต่างๆ มีการเผยแพร่วัฒนธรรมที่ดึงดูดใจของชาวผู้ไทยแก่ผู้มาเยือนให้ได้เรียนรู้	4.17	มาก
รวม	4.17	มาก
ด้านการเข้าถึง		
1. มีรถโดยสารสาธารณะที่สามารถเข้าถึงชุมชนบ้านโนนได้	4.16	มาก
2. มีระบบโครงสร้างสาธารณูปโภคต่างๆ ที่มีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว เช่น ไฟฟ้า ถนน น้ำประปา อินเทอร์เน็ต	4.14	มาก
3. มีป้ายบอกทางชัดเจน	4.09	มาก
รวม	4.13	มาก
ด้านบริการเสริมต่างๆ		
1. มีระบบรักษาความปลอดภัยที่ดีให้แก่นักท่องเที่ยว	4.16	มาก
2. บริการชำระเงินผ่านระบบอินเทอร์เน็ต (พร้อมเพย์)	4.07	มาก
รวม	4.11	มาก
ด้านที่พัก		
1. ห้องพักรับมาตรฐาน	4.15	มาก
2. ห้องพักรับมาตรฐานและมีความปลอดภัย	4.12	มาก
3. ห้องพักรับมาตรฐานและมีความปลอดภัยของชุมชนบ้านโนนมีลักษณะวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การนำวัสดุในท้องถิ่นมาตกแต่ง	4.10	มาก
รวม	4.08	มาก
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก		
1. มีร้านจำหน่ายสินค้าของที่ระลึกต่างๆ ในชุมชนบ้านโนน	4.18	มาก
2. มีร้านค้า ร้านอาหารต่างๆ ที่มีความพร้อม	4.10	มาก
3. ภายในแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนบ้านโนนมีลานจอดรถที่สามารถรองรับรถยนต์ของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาได้	4.04	มาก
รวม	4.07	

จากตารางที่ 2 พบว่า ด้านสิ่งดึงดูดใจพบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.28$) โดยค่าที่มีค่ามากที่สุดคือชุมชนบ้านโนนมีการส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมที่ดั้งเดิม เช่น การทอผ้าไหมแพรวา หรือการแต่งกายของชาวผู้ไทย ($\bar{X}=4.34$) รองลงมาคือ ภายในชุมชนบ้านโนนมีวัฒนธรรมประเพณีที่มีความโดดเด่น ($\bar{X}=4.33$) และชุมชนบ้านโนนมีการดำรงชีวิตแบบดั้งเดิมและใช้ชีวิตที่เรียบง่าย เช่น การแต่งกายอาหาร และภาษาผู้ไทย ($\bar{X}=4.33$) และลำดับที่สามคือ ในชุมชนบ้านโนนมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทั้งทางด้านธรรมชาติวัฒนธรรมประเพณีที่มีเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ($\bar{X}=4.28$)

ด้านกิจกรรมพบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.17$) โดยค่าที่สูงที่สุดคือ กิจกรรมมีความหลากหลาย เช่น การแสดงการทอผ้าไหมแพรวา และการให้นักท่องเที่ยวได้ลองมาทอผ้าไหมแพรวา ($\bar{X}=4.27$) รองลงมาคือ กิจกรรมภายในชุมชนมีการส่งเสริมด้านวัฒนธรรมประเพณีของชาวผู้ไทยให้นักท่องเที่ยวได้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจในวัฒนธรรมที่แตกต่าง ($\bar{X}=4.23$) และลำดับที่สามคือ กิจกรรมต่างๆ มีการเผยแพร่วัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของชาวผู้ไทยแก่ผู้มาเยือนให้ได้เรียนรู้ ($\bar{X}=4.17$)

ด้านการเข้าถึงพบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.13$) โดยค่าที่มีค่ามากที่สุดคือมีรถโดยสารสาธารณะที่สามารถเข้าถึงชุมชนบ้านโนนได้ ($\bar{X}=4.16$) รองลงมาคือมีระบบโครงสร้างสาธารณูปโภคต่างๆ ที่มีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว เช่น ไฟฟ้า ถนน น้ำประปา อินเทอร์เน็ต ($\bar{X}=4.14$) และลำดับที่สามคือมีป้ายบอกทางชัดเจน ($\bar{X}=4.09$)

ด้านบริการเสริมต่างๆ พบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.11$) โดยค่าที่มีค่าที่สุดคือ มีระบบรักษาความปลอดภัยที่ดีให้แก่นักท่องเที่ยว ($\bar{X}=4.16$) รองลงมาคือบริการชำระเงินผ่านระบบอินเทอร์เน็ต (พร้อมเพย์) ($\bar{X}=4.07$)

ด้านที่พักพบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.08$) โดยค่าที่มีค่ามากที่สุดคือ ห้องพักรับมาตรฐาน ($\bar{X}=4.15$) รองลงมาคือห้องพักมีความสะอาดและมีความปลอดภัย ($\bar{X}=4.12$) และลำดับที่สามคือ ห้องพักรับรักษความเป็นเอกลักษณ์วัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การนำวัสดุในท้องถิ่นมาตกแต่ง ($\bar{X}=4.10$)

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกพบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.07$) โดยค่าที่มีค่ามากที่สุดคือ มีร้านจำหน่ายสินค้าของที่ระลึกต่างๆ ในชุมชนบ้านโนน ($\bar{X}=4.18$) รองลงมาคือมีร้านค้า ร้านอาหารต่างๆ ที่มีความพร้อม ($\bar{X}=4.10$) และลำดับที่สามคือภายในแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนบ้านโนนมีลานจอดรถที่สามารถรองรับรถยนต์ของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาได้ ($\bar{X}=4.04$)

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่างพบว่าระดับความคิดเห็นต่อด้านศักยภาพของชุมชนองค์ประกอบของการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ซึ่งชุมชนมีความพร้อมในด้านสิ่งดึงดูดใจคือด้านวัฒนธรรมผู้ไทยทั้งในเรื่องวิถีชีวิต อาหาร การแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวผู้ไทย ด้านกิจกรรมที่มีการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของนักท่องเที่ยว ด้านการเข้าถึงคือ มีการจัดทำเส้นทาง การท่องเที่ยวในชุมชน และการทำป้ายแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ด้านบริการเสริมต่างๆ ในชุมชนมีบริการเสริมแก่นักท่องเที่ยวคือ มีมัคคุเทศก์ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ด้านที่พัก ในชุมชนมีบ้านพัก 20 หลัง คั่นละ 250 บาท ไว้รองรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการเข้าพัก หลังหนึ่งสามารถเข้าพักได้ 7-10 คน ที่พักรับจัดแบบเรียบง่าย และด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในชุมชนมีตู้เอทีเอ็มไว้ให้บริการแก่คนในชุมชนและนักท่องเที่ยว ซึ่งศักยภาพองค์ประกอบของการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้นเป็นส่วนที่ทำให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจในการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน ดังนั้น “ชุมชนต้องมีการจัดการองค์ประกอบของการท่องเที่ยวให้ดูดีอยู่เสมอ” (Pisaipan, 2021)

แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของบ้านโพน

การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีหลักการคือ มีการพัฒนาขีดความสามารถของคนในชุมชนให้มีทักษะในด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพทั้งในด้านขององค์ประกอบของการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของชุมชนโดยแนวทางนี้จะมีประโยชน์ต่อชุมชนบ้านโพน และหน่วยงานภาครัฐสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งแนวทางในการพัฒนาชุมชน คือ

แนวทางที่ 1 การพัฒนาขีดความสามารถของมนุษย์ เพื่อให้คนในชุมชนมีศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวได้อย่างมีมาตรฐาน และมีทักษะในการจัดการท่องเที่ยว คือ ส่งเสริมการฝึกอบรมทักษะพื้นฐานและนำระบบเทคโนโลยีมาใช้เพื่อให้มีประสิทธิภาพทางการท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น เช่น ช่วยในเรื่องของการทำการตลาดและการประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์ มีการนำผู้เชี่ยวชาญมาช่วยพัฒนาหลักสูตรการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนแก่คนในชุมชน มีการส่งเสริมการฝึกอบรมเยาวชนให้มีทักษะด้านการจัดการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของชุมชน และการเป็นมัคคุเทศก์ในการช่วยเผยแพร่วัฒนธรรมประเพณีของชาวผู้ไทย

แนวทางที่ 2 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในด้านต่างๆ คือ ด้านการจัดการกายภาพของชุมชนมีการปรับปรุงภูมิทัศน์ต่างๆ ภายในชุมชน มีการรักษาความสะอาด และมีการตรวจสอบความพร้อมของระบบสาธารณูปโภคต่างๆ ด้านการจัดการเรียนรู้ ควรมีการนำเยาวชนในชุมชนเข้ามาเป็นมัคคุเทศก์ และมีการส่งเสริมการทำกิจกรรมที่ช่วยในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของชาวผู้ไทย ด้านการจัดตั้งกลุ่มคือควรมีการส่งเสริมให้คนชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการหาสาเหตุปัญหาต่างๆ ของชุมชน ส่งเสริมให้คนในชุมชนได้มีการนำเสนอแนวทางพัฒนาด้านต่างๆ ของชุมชน เปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้ตัดสินใจในการดำเนินโครงการต่างๆ ของชุมชน และมีส่วนร่วมในติดตามและประเมินผลการดำเนินโครงการต่างๆ เพื่อให้มีการปรับปรุงแก้ไขให้มีประสิทธิภาพ ด้านการจัดการองค์กรคือ มีการวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ มีการแบ่งหน้าที่ตามความสามารถของคนในชุมชน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมคือควรมีการตระหนักถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว และด้านการจัดการคือควรมีกฎระเบียบ และบทลงโทษที่ชัดเจนแก่นักท่องเที่ยว เช่น ต้องให้เกียรติสถานที่ท่องเที่ยว เข้าใจและเคารพวัฒนธรรมที่แตกต่าง ไม่ส่งเสียงดังหรือสร้างความรำคาญแก่คนในชุมชน และไม่ควรมีเครื่องดื่มมึนเมา

แนวทางที่ 3 การพัฒนาองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน มีความสำคัญในการดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยว จึงต้องมีการพัฒนาองค์ประกอบของการท่องเที่ยวในชุมชนอย่างเป็นระบบ และมีการดูแลอย่างดี คือ ด้านสิ่งดึงดูดใจควรมีการอนุรักษ์ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวทั้งในด้านเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรม ควรมีการทำการตลาด เช่น มีการจัดสื่อเพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว หรือการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่มีความสะอาด มีเอกลักษณ์ มีคุณค่าและเหมาะสมกับการใช้งานเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมควรมีการส่งเสริมกิจกรรมที่สร้างความสนุกสนานและส่งเสริมการเรียนรู้ ควรมีการออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงเรื่องการจัดการเวลาของกิจกรรมต่างๆ และความสนใจนักท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างหลากหลาย ด้านการเข้าถึงคือควรมีการเพิ่มป้ายบอกสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ และ

หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่มีส่วนในการจัดการระบบสาธารณะควรมีการเพิ่มจำนวนรอบระยะเวลาของสาธารณะ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกควรมีการสร้างจุดบริการแก่นักท่องเที่ยวหรือมีการให้เบอร์ติดต่อไว้ตามแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวติดต่อสอบถามข้อมูลต่างๆ หรือติดต่อในกรณีฉุกเฉินสำหรับนักท่องเที่ยว ด้านที่พักควรมีการประชาสัมพันธ์ช่วงเวลาของการพักผ่อนช่องทางสื่อออนไลน์ต่างๆ และควรมีการจัดสรรเวลาของการพักในช่วงเดือนต่างๆ และด้านบริการเสริมต่างๆ คือการสร้างความรู้ความเข้าใจในการชำระเงินออนไลน์แก่คนในชุมชนที่เป็นผู้สูงอายุ โดยการนำบุตรหลานเข้ามาช่วยสอนเพื่อให้สามารถก้าวทันเทคโนโลยีมากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้การชำระเงินสะดวกมากยิ่งขึ้นทั้งแก่นักท่องเที่ยวและคนในชุมชน

อภิปรายผลการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นต่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอยู่ในระดับมาก จะเห็นได้จากการที่คนในชุมชนมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาวผู้ไทยที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ซึ่งคนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวจากการเข้าเป็นสมาชิกต่างๆ ในชุมชน เช่น กลุ่มจักรยาน กลุ่มท่องเที่ยว หรือสมาชิกสหกรณ์ศูนย์ศิลปาชีพผ้าไหมแพรวาบ้านโพนกาฬสินธุ์ จำกัด ซึ่งในการดำเนินงานของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในแต่ละกิจกรรมจะเน้นในด้านของการอนุรักษ์วัฒนธรรมและการเผยแพร่วัฒนธรรมของชุมชน โดยในแต่ละกิจกรรมจะเน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงวิถีชีวิตของคนในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกรมการพัฒนาชุมชน (Community Development Department, 2008) ในด้านขององค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงชุมชน ซึ่งอธิบายว่าจะต้องมียุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนที่เกิดจากการรวมกลุ่มกันในชุมชน มีการเสริมสร้างศักยภาพของคนในชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว มีการส่งเสริมวัฒนธรรมของชุมชนโดยมีการอนุรักษ์ พื้นฟูวัฒนธรรมในชุมชน และมีส่วนดูแลสิ่งแวดล้อมร่วมกับชุมชน และสอดคล้องกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (Thailand Authority of Thailand, 2002) สามารถจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ภายในชุมชนได้อย่างเข้มแข็ง และทราบถึงขีดความสามารถในการนำทรัพยากรเหล่านั้นมาใช้ประโยชน์ให้เกิดคุณค่ามากที่สุด โดยการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และประเพณีภูมิปัญญาของท้องถิ่นเพื่อนำไปสู่การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่สำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นต่อด้านศักยภาพขององค์ประกอบของการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ซึ่งชุมชนมีความพร้อมในด้านสิ่งดึงดูดใจ คือ ด้านวัฒนธรรมผู้ไทยทั้งในเรื่องวิถีชีวิต อาหารการแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวผู้ไทย ด้านกิจกรรมที่มีการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของนักท่องเที่ยว ด้านการเข้าถึงคือ มีการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวในชุมชน และการทำป้ายแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ด้านบริการเสริมต่างๆ ในชุมชนมีบริการเสริมให้นักท่องเที่ยวคือ มีมัดคุเทศก์ให้บริการนักท่องเที่ยว ด้านที่พัก ในชุมชนมีบ้านพัก 20 หลัง ราคาคืนละ 250 บาท ไว้รองรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการเข้าพัก หลังหนึ่งสามารถเข้าพักได้ 7-10 คน ที่พักจัดแบบเรียบง่าย และด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในชุมชนมีตู้เอทีเอ็มไว้ให้บริการแก่คนในชุมชนและนักท่องเที่ยว ซึ่งศักยภาพขององค์ประกอบของการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้นเป็นส่วนที่ทำให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจในการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน ดังนั้นชุมชนต้องมีการจัดการองค์ประกอบของการท่องเที่ยวให้ดูดีอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับ Boonyapak (2007) ที่ได้ให้แนวคิดในด้านความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยว

ที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนา การปรับปรุงหรือการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง รวมถึงความน่าสนใจของท้องถิ่นนั้นว่า เพียงพอที่จะดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้ตัดสินใจเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวหรือไม่ โดยมีหลักเกณฑ์คือ คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ความสวยงาม ลักษณะเด่นในตัวเอง ความเก่าแก่ทางประวัติศาสตร์ ความสำคัญทางลัทธิและศาสนาบรรยากาศ สภาพภูมิทัศน์ทางธรรมชาติและวิถีชีวิต ความสะดวกในการเข้าถึง ได้แก่ สภาพเส้นทางท่องเที่ยวลักษณะการเดินทางระยะเวลาจากตัวเมืองไปยังแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ที่พักแรม ร้านอาหาร เครื่องดื่ม ระบบไฟฟ้า สถานบริการต่างๆ โทรศัพท์ และการรักษาความปลอดภัย และสภาพแวดล้อมต่างๆ ได้แก่ สภาพทางกายภาพ สภาพอากาศ ระบบนิเวศ และสภาพอื่นๆ ของแหล่งท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะ

1. จากการศึกษาการท่องเที่ยวโดยชุมชนพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนที่ให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล คนยังชุมชนยังมีส่วนร่วมในส่วนนี้น้อย เนื่องจากการประเมินโดยส่วนใหญ่จะเป็นองค์กรของชุมชนมากกว่า จึงควรให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลมากขึ้น เพื่อที่จะได้ทราบถึงโครงการต่างๆ ที่ไปพัฒนานั้นมีความสอดคล้องและตรงตามความต้องการของคนในชุมชนหรือไม่ และจะเป็นการช่วยให้เกิดการพัฒนาและแก้ไขโครงการต่างๆ ให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้นจะช่วยทำให้ชุมชนมีความก้าวหน้ามากขึ้น เสริมสร้างศักยภาพของคนในชุมชน
2. จากการศึกษาการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนในด้านการจัดการ ชุมชนยังไม่มีกฎระเบียบและบทลงโทษที่ชัดเจน แก่นักท่องเที่ยว เนื่องจากชุมชนมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ และมีสิ่งแวดล้อมทางการท่องเที่ยวมากมาย ดังนั้นชุมชนควรมีกฎระเบียบและบทลงโทษเมื่อกระทำความผิด เพื่อให้นักท่องเที่ยวยึดถือและปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ชุมชนได้วางไว้แก่นักท่องเที่ยว
3. การมีส่วนร่วมในด้านการจัดการยังมีค่าน้อยกว่าในด้านอื่นๆ ควรมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในด้านการจัดการมากยิ่งขึ้น

References

- Boonyapak, W. (2007). *The potential of cultural tourism*. Bangkok: Thailand Research Fund. (In Thai)
- Chanreungrit, T. (2018). *Sustainable tourism approach, managed by community: A case study Chanthaboon Waterfront Community, Mueang District, Chanthaburi Province*. Bangkok: Bangkok University. (In Thai)
- Community Development Department. (2008). *Guide for creating a learning process and a quality community plan in 2008*. Bangkok: Community Development Department, Ministry of Interior. (In Thai)
- Emphandhu, D. (2007). *The development of community-based tourism and homestay activities*. Bangkok: Kasetsart University. (In Thai)

- Kantha-Oo, C. (2017). *Community based tourism: A case study of Baan Rong Fong, Rong Fong Sub-District, Mueang Phrae District, Phrae Province*. Bangkok: Chulalongkorn University. (In Thai)
- Kaewhawong, T. (2000). *The process of strengthening communities, communities, civil society*. Khon Kaen: Klang Nana Vidhaya. (In Thai)
- Khemnoi, S. (2011). *Factors affecting participation in the management of sustainable tourism: A case study of Banglung Market, Ampphoe Banglen, Nakhon Pathom Province*. Nakhon Pathom: Silpakorn University. (In Thai)
- Mingmaneenakin, W. (1995). *The Rural development in Thailand*. Bangkok: Thammasat University. (In Thai)
- Phongphanit, S. (2001). *People's participation" the new role of the people in sustainable tourism*. Retrieved September 21, 2020, from <http://conservation.foret.ku.ac.t/ecotour/Cgibin/Article/communityparticipate>. (In Thai)
- Pinthong, J. (1995). *Public participation in development*. Bangkok: Saksupha Print. (In Thai)
- Pisaipan, T. (2021). *Community participation, Ban Pon*. Interview October 15, 2021. (In Thai)
- Singsaktrakul, P. & Sermkarndee, P. (2017). The study of potentiality and conservation tourism development approach of Baan Thung-Maprang, Kuan Doan District and Baan Ton-Panan, Kuan Kalong District in Satun Province. *Suddhiparitat Journal*, 27(83), 97-112. (In Thai)
- Suansri, P. (2003). *Guide to community tourism management*. Bangkok: The Thailand Community Based Tourism Institute. (In Thai)
- Sukbanjong, C. (2016). *Sustainable tourism development of Nhanmoddang, Pa Phayom District, Phatthalung Province*. Bangkok: Bangkok University. (In Thai)
- TAT Review. (2019). *Strategy to upgrade Thai tourism to benefit the community*. Retrieved April 4, 2020, from <https://www.tatreviewmagazine.com/article/cbt-thailand>. (In Thai)
- Thailand CBT Network Coordination Center. (2017). *Principles of Community Tourism Development*. Retrieved December 4, 2020, from <https://district.cdd.go.th/huahin/wp-content>. (In Thai)
- Thanuphol, N. et al. (2000). *Development of ecotourism in Ban-Pong community, Sansai, Chiangmai*. Bangkok: Thailand Research Fund. (In Thai)
- Tourism Authority of Thailand. (2002). *Documents of ecotourism workshop under ecotourism promotion and development program in 2002*. Bangkok: Tourism Authority of Thailand. (In Thai)

- Thongchim, P. (2015). *Managing collaboration in community based tourism on Lanta Island, Krabi Province*. Songkla: Prince of Songkla University. (In Thai)
- Worapradit, S. (2010). *Community participation Division of Information Technology Office of the Non-Formal and Informal Education Trat Province*. Trat: Office of the Non-Formal and Informal Education Trat Province. (In Thai)